

Педагогічні науки

УДК 378.147

Борисполец Алла Олексіївна

викладач вищої категорії

Краматорський коледж

Донецький національний університет

економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Борисполец Алла Алексеевна

преподаватель высшей категории

Краматорский колледж

Донецкий национальный университет

экономики и торговли имени Михаила Туган-Барановского

Borispolets Alla

Teacher of the Highest Category

Kramatorsk College of

Donetsk National

Mikhail University of Economics and Trade Tugan-Baranovsky

**ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ, ОРІЄНТОВАНИХ НА РОЗВИТОК
ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА**

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НОВЕЙШИХ ТЕХНОЛОГИЙ УЧЕБНО-
ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА, ОРИЕНТИРОВАННЫХ НА
РАЗВИТИЕ ЛИЧНОСТИ СТУДЕНТА**

**USE OF THE NEWEST TECHNOLOGIES OF EDUCATIONAL AND
EDUCATIONAL PROCESS, ORIENTED TO DEVELOP THE
STUDENT'S PERSONALITY**

*Чим досконаліше виховання,
тим щасливіші народи.*

Гельвецій

*Чем совершеннее воспитание,
тем счастливее народы.*

Гельвецій

*The more perfect education
the happier the nations.*

Helvetius

Анотація. У статті розкрито напрями навчально-виховного процесу та використання новітніх технологій, орієнтованих на розвиток особистості студента. Підвищення якості та оновлення змісту і форм організації навчально-виховного процесу, необхідність використання новітніх технологій навчання та виховання, орієнтованих на розвиток особистості, роль куратора групи у формуванні установ на певний «внутрішній ідеал», оскільки кожен повинен бути готовим жити в такому суспільстві, яке сприяє появі нової гармонійно розвиненої особистості.

Ключові слова: гармонійно розвинена особистість, особисто орієнтований підхід, особистісно орієнтоване навчання, новітні технології навчання, куратор.

Аннотация. В статье раскрыты основные направления учебно-воспитательного процесса и использование современных технологий, ориентированных на развитие личности студента. Повышение качества и обновление его содержания и форм организации учебно-воспитательного процесса, необходимость использования новейших технологий обучения и воспитания, ориентированных на развитие личности, роль куратора

групи в формуванні переконань в якийсь «внутрішній ідеал», оскільки кожен повинен бути готовим жити в суспільстві, яке сприяє появі нової гармонічно розвинутої особистості.

Ключевые слова: *гармонічно розвинута особистість, особистісно-орієнтований підхід, особистісно-орієнтоване навчання, новітні технології навчання, куратор.*

Summary. *The article reveals the main directions of the educational process and the use of modern technologies focused on the development of the student’s personality. Improving the quality and updating its content and forms of organization of the educational process, the need to use the latest teaching and upbringing technologies focused on personality development, the role of the group’s curator in building beliefs in a kind of “internal ideal”, since everyone should be ready to live in a society that contributes to the emergence of a new harmoniously developed personality.*

Key words: *harmoniously developed personality, personality-oriented approach, personality-oriented learning, the latest teaching technologies, curator.*

Пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку освіти є: особистісна орієнтація освіти; формування національних та загальнолюдських цінностей; постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток системи безперервної освіти та навчання протягом життя; інтеграція вітчизняної освіти в європейський та світовий освітній простір. Сучасна освіта сьогодні неможлива без виховання особистості. Особистісно зорієнтоване навчання та виховання забезпечує розвиток та самореалізацію особистості, задоволення її освітніх і духовно-культурних потреб, її конкурентоспроможність на ринку праці. Саме тому основними завданнями

навчальних закладів є допомога студенту «усвідомити сутність обраної професії, її вимоги до виконавця, цілі, зміст і функції професійної діяльності, можливі індивідуальні стратегії виконання професійних обов’язків, специфіку професійної майстерності та шляхи оволодіння нею, прийоми творчої адаптації до змісту та структури професійної діяльності» [1, с. 34]. Виховання професійно орієнтованої особистості визначається реформуванням сучасної освіти, що вимагає радикальних змін у навчально-виховному процесі, використання новітніх технологій і методів навчання, що сприяли б реалізації інтелектуального і духовного потенціалу студентів. У Державній національній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») зазначається, що Україна визнає освіту пріоритетною сферою соціально-економічного, духовного і культурного розвитку суспільства. У сучасних умовах формуються нові стратегічні цілі й тенденції оновлення навчання та виховання, відбуваються реальні процеси гуманізації, які викликані новими парадигмами освіти – особисто орієнтованим підходом.

Особистісно орієнтований підхід до виховання та навчання став можливим завдяки суспільно-політичним, економічним і соціальним перетворенням, що відбулися в нашій країні в останні роки. Даний підхід є провідним підходом і впливає на всі компоненти системи освіти, а також на весь навчально-виховний процес, він передбачає особливий освітній процес, пов’язаний з постановою чітких цілей і певним змістом, націлених на розвиток особистості у процесі навчання.

Особистісно орієнтована освіта включає такі підходи: різнорівневий; індивідуальний; диференційований і суб’єктивно-особистісний. І. Якиманська вважає, що навчання та виховання за своєю сутністю – це створення умов для розвитку особистості й, отже, воно є розвивальним, індивідуально-орієнтованим. На її думку, освітній процес повинен забезпечувати побудову, реалізацію, рефлексію, оцінку вчення як суб’єктної діяльності [6, с.19].

Особистісно-орієнтоване навчання має на меті:

- визначити життєвий досвід кожного студента, рівень інтелекту, пізнавальні здібності, інтереси, якісні характеристики, які спочатку потрібно розкрити, а потім узгодити зі змістом освіти і виховання та розвинути в навчальному процесі;
- формувати позитивну мотивацію студентів до пізнавальної діяльності, потребу в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні їх у межах соціокультурних і моральних цінностей нації;
- озброїти студентів механізмами адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання, необхідними для становлення самобутньої сучасної людини, здатної вести конструктивний діалог з іншими людьми, природою, культурою та цивілізацією в цілому.

Основою сучасного виховного процесу є людина, як найвища цінність, а провідною тенденцією виховання – формування системи ціннісного ставлення особистості до соціального і природного довкілля та самої себе.

Позааудиторна виховна діяльність повинна бути спрямована на виховання гармонійної особистості та заснована на законах творчості, які передбачають залучення студентів до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізації спілкування, успіху, можливості почуватися вільно. Спираючись на унікальність і неповторність кожного, куратор має розвинути отримані знання, перетворити їх у соціальний досвід. Педагогічний процес у позааудиторній діяльності сприяє формуванню у підлітків почуття власної винятковості під час пошуків і створення творчих ідей. Діяльність педагога в цьому процесі має бути органічно пов'язана з діяльністю студентів, їх, настроєм і внутрішнім станом.

Досконалість виховної роботи, оволодіння новими виховними технологіями залежить перш за все від особистості куратора, його кругозору, прагнення володіти сучасною інформацією, вміння бути

цікавими для студентів, знання нових форм роботи. Особливу увагу треба приділяти використанню в виховній роботі інтерактивних форм, які передбачають обов'язкове включення студентів, до дійства, дають змогу одночасно як подавати інформацію й формувати певні навички, так перевіряти наявний рівень знань та вмінь (диспут, брифінг, відверта розмова, етичний тренінг, ділова зустріч, турнір ораторів, сократівська бесіда, дебати, бенефіс, презентація-захист, поетична вітальня, рольова гра, колаж, ігрова програма, трудовий десант, інтелектуальна гра тощо.

Готуючи студентів до різних видів соціально-виробничої діяльності, куратор групи в коледжі поступово формує в них установку на певний «внутрішній ідеал», оскільки кожен повинен бути готовим жити в такому суспільстві, яке сприяє появі нової гармонійно розвиненої особистості. Хто я? Чи зможу я реалізуватись як творча особистість? Чи зможу я нести відповідальність за власний вибір? Допомагаючи студентові давати відповіді на такі питання, необхідно створювати в навчально-виховному процесі такі умови, за яких він буде йти до істини самостійно, а куратор при цьому виступає співавтором визначення напрямів творчої самореалізації.

Значне місце у створенні таких умов виховання відводиться плануванню виховної роботи. Якість та ефективність роботи залежить від вірно сформульованих завдань. Необхідно відзначити, що сформульовані кураторами груп завдання, повинні враховувати вікові особливості студентів, професійну направленість, специфіку відносин та мікроклімат в групі. Куратори коледжу дуже вдумливо підходять до формування завдань виховної роботи, тому в планах вони визначені не загальними фразами, а з урахуванням вищеназваних вимог. Наприклад: «Працювати в тісному контакті з викладацьким складом с ціллю успішного професійно-трудоного виховання», «Формувати життєву позицію студентів, допомагати їм у становленні як особистості та громадянина України», «Набуття студентами соціального досвіду у працевлаштуванні та подальшій роботі в умовах

ринкової економіки», «Збагачувати естетичний досвід студентів шляхом участі їх у відродженні основ національно-культурних традицій міста».

Звичайно, вирішення питання «що розвивати в особистості студента?» є дуже важливою педагогічною проблемою. Сучасний куратор повинен знати, що в період античності освітня система розвивала тіло (фізичний розвиток), у середні віки – душу (духовний розвиток), у новий час – дух (психічний розвиток, насамперед інтелект і волю), у соціалістичних країнах – ідейність і колективізм (соціальний розвиток). У наш час більшість науковців схиляється до необхідності цілісного розвитку людини: самостійності, здатності приймати відповідальні рішення, творчого підходу до будь-якої справи, уміння постійно вчитися, комунікабельності, здатності до співробітництва, соціальної і професійної відповідальності. Лише тоді технології навчально-виховного процесу сприятимуть повноцінному особистісному розвитку, коли складниками застосованих технологій будуть наступні умови: наявність мотивації до навчання; опора на досвід, знання, уміння і навички студентів; наявність у студентів відчуття контролю над процесом свого навчання; мобільність позиції викладача.

Колектив навчального закладу є різноманітним. Студенти мають різні риси характеру, здібності, нахили та звички. Закономірно, що для успішної роботи зі студентами, куратору необхідно знати як позитивні, так і негативні прояви їх поведінки, а це вимагає глибокого вивчення особистості студента.

Як показав аналіз роботи кураторів, період адаптації студентів у коледжі супроводжується спостереженням за членами студентського колективу, особистими бесідами, виявленням інтересів, соціального стану, що знаходить своє відображення у соціальному паспорті групи.

Вивчення особистості студента визначається його ставленням до навчання, практики і заходів виховного впливу. Одні мають бажання підвищити свій рівень розвитку й активно включаються в життя навчального закладу, інші ж, пасивні, бажають стати кращими, але нічого не роблять для

цього. Третя труппа молоді проявляє недовіру до людей і не піддається виховному впливу, а інколи і протидіє йому.

Для вивчення особистості студента і колективу куратори повинні використовувати комплекс методів і прийомів, за допомогою яких можна отримати всі необхідні дані. До цих методів належать:

Схема 1. Методи вивчення особистості студента

Первинні дані про вихованця куратори отримують з особової справи, в якій окрім основних документів бажано було б мати психолого-педагогічну характеристику, як первинне джерело даних про риси характеру, навчання та поведінку студента.

Цілеспрямоване вивчення поведінки студентів під час теоретичного і виробничого навчання, у вільний час проводять методом педагогічного спостереження, а індивідуальні бесіди куратори проводять для з'ясування біографічних даних, інтересів, особливостей темпераменту, ставлення до колективу, планів на майбутнє та ін.

Метод природного експерименту передбачає спостереження за студентами у спеціальних умовах, при цьому вони не підозрюють, що являються об’єктом уваги, – це усуває небажане хвилювання і можливе маскування своїх недоліків.

Для вивчення інтересів, ставлення до людей і самого себе, моральних переконань студента використовують метод анкетування. Данні про особистість студента куратори отримують за допомогою методу особистих бесід з батьками й близькими студентам людьми. Такі бесіди допомагають знайти найефективніші виховні засоби впливу і розумно організувати співпрацю з батьками. Добрі результати дає застосування соціометричного дослідження, за допомогою якого можна виявити взаємини в колективі, ставлення студентів до колективу та окремих його членів.

Велику роль у виховній роботі, розкритті кращих рис молоді людини відіграє використання різних методів заохочення та стимулювання студентів. З’ясовуючи, як це роблять куратори, які методи вони використовують, ми дійшли висновку, що практично всі на перше місце ставлять матеріальне заохочення, подяка батькам. Але на запитання «Хто з вас дзвонив батькам своїх студентів, щоб подякувати їм за добре виховання дитини?» більшість кураторів відповість: «Ні, частіше ми дзвонимо щоб поскаржитись, попросити прийняти до уваги погану поведінку та пропуски занять, тощо».

Висновки. На сьогодні використання новітніх технологій навчально-виховного процесу орієнтованих на розвиток особистості студента в процесі професійної підготовки потребує з одного боку – демократизації стосунків між викладачем та студентом, з іншого – активізації ролі студента в розвитку його особистісних і професійних здібностей і якостей.

Досвід роботи підказує, що великий вплив на формування світогляду нашої молоді надає особистий приклад наставника: «..Коли вихователь не

вдає з себе якогось небожителя, а говорить про себе, як про людину, яка пройшла через всю школу юнацьких помилок, розчарувань і перемог...»

Робота кураторів ще раз підтверджує, що виховання молоді потребує великої віддачі, воно різноманітне і складне і мабуть кожен з нас, кураторів, хотів би бачити свої результати у 100% успішності та відвідуванні занять, збереженні контингенту групи. Але визначальними у виховній системі навчального закладу є не кількісні показники, а спосіб життя колективу, його творчий дух, традиції, визнання унікальності, неповторності кожної особистості. Адже виховання досягає своєї мети, якщо воно є особистісно зорієнтованим, тобто сприяє розкриттю внутрішньої природи молодій людині, відкриває шляхи до самореалізації особистості, а пріоритет особистості стає центральною ціннісною орієнтацією як вихователів, так і вихованців.

Література

1. Авдеева Н. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования. К.: Педагогіка, 2003. 89 с.
2. Основні технології: навчально-методичний посібник / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська. К.: А.С.К., 2002. 255 с.
3. Павлова О. В. Інноваційні технології соціальної роботи у вищій школі: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Донецьк: Норд-Прес, 2010. 197 с.
4. Хомич Л. О. Система психолого-педагогічної підготовки вчителя початкових класів. К.: 1998. 443 с.
5. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. М. : Наука, 1996. 95 с.